

Jeremia 31:15-17

15 Zo zegt de HERE: Hoor, te Rama klinkt een klacht, bitter geweest: Rachel weent om haar kinderen, zij weigert zich te laten troosten over haar kinderen, omdat er geen meer is.

16 Zo zegt de HERE: Weerhoud uw stem van wenen, uw ogen van tranen; want er is loon voor uw arbeid, luidt het woord des HEREN, zij zullen terugkeren uit het land van de vijand.

17 Ja, er is hoop voor uw toekomst, luidt het woord des HEREN, de kinderen zullen naar hun gebied terugkeren.

Mattheus 2:13-18

13 Toen zij weggetrokken waren, zie, een engel des Heren verschijnt Jozef in de droom en zegt: Sta op, neem het kind en zijn moeder en vlucht naar Egypte, en blijf aldaar, totdat Ik het u zeg; want Herodes zal alles in het werk stellen om het kind om te brengen. { }

14 Hij stond op en hij nam in de nacht het kind en zijn moeder en week uit naar Egypte,

15 en daar bleef hij tot de dood van Herodes, opdat vervuld zou worden hetgeen de Here door de profeet gesproken heeft, toen hij zeide: Uit Egypte heb Ik mijn Zoon geroepen.

16 Toen Herodes zag, dat hij door de wijzen misleid was, ontstak hij in hevige toorn en zond bevel om in Betlehem en het gehele gebied daarvan al de jongens van twee jaar oud en daar beneden om te brengen, in overeenstemming met de tijd, die hij bij de wijzen had uitgevorst.

17 Toen werd vervuld het woord, gesproken door de profeet Jeremia, toen hij zeide:

18 Een stem is te Rama gehoord, geweest en veel geklaag: Rachel, wenend om haar kinderen, weigert zich te laten troosten, omdat zij niet meer zijn.

Mattheus 2:13-18

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Iets ten zuiden van Jeruzalem, nabij Bethlehem is de tombe van Rachel gelegen, een bedevaartplaats voor veel Joodse vrouwen, die verdriet vanwege kindeloosheid.

Rachel was één van de twee vrouwen van Jakob, één van de stammoeders van Israël.

Zij was het die veel moeite heeft gehad met het krijgen van kinderen en na lange kinderloosheid baarde zij Jozef.

Ze kreeg er nog een kind bij, Benjamin, maar het uiterst verdrietige feit deed zich voor dat Rachel stierf bij die bevalling op de weg naar Bethlehem.

Deze Rachel is voor Joden het symbool geworden van de hartstochtelijk verdrietige Moeder van Israël.

Toen de tien stammen in 722 voor Christus werden gedeporteerd naar Assyrië vanuit Rama, dichtbij Bethlehem, hoorde de profeet Jeremia a.h.w. de geest van deze stammoeder Rachel klagen en wenen.

"Hoor, te Rama klinkt een klacht, bitter geweest: Rachel weent om haar kinderen.."

Het is dezelfde Rachel die werd gehoord door Mattheus toen Koning Herodes kwam tot die afgrijpselijke daad van de kindermoord in Bethlehem.

Het is een verhaal om koud van te worden.

Men heeft het afschuwelijke daarvan wel eens weg willen redeneren door te zeggen: het is niet

echt gebeurd, want buiten de Bijbel is ons daarvan niets bekend.

En toch: Herodes was zo wreed, dat deze daad waarschijnlijk tot de mindere gruweldaden van hem behoorde.

"Je kan beter het varken van Herodes zijn dan zijn eigen zoon, was een gezegde uit die tijd, want varkensvlees at hij niet, maar zijn eigen zoon liet hij wel afslachten.

De kindermoord in Bethlehem is één van de kleinere misdrijven, zegt men, het zou om maar twintig kinderen gaan.

Maar twintig is te veel.

Dit verhaal past volgens ons niet in de sfeer na Kerst; een grote ontzuivering na wat we in de kerstnacht hebben beleefd als het mooie en stille geluk.

Een dictatorkoning, die bang is zijn macht te verliezen aan een tegenkoning, de ware Koning, die nog maar een baby is.

Maar zie je dat niet vaker: in landen, in bedrijven, in kerken, in gezinnen: dat mensen op macht uit zijn en uit angst er alles aan doen om die ander weg te werken.

Zo ook Herodes. Hij was eigenlijk een angstaas

In de manier waarop Mattheus daarover vertelt is het net alsof we weer worden herinnerd aan wat zich lang geleden in Israëls geschiedenis had afgespeeld.

Herodes heeft de trekken van de Faraó in Egypte, die zich op eenzelfde wijze vergreep aan onschuldige Joodse jongetjes waaraan alleen Mozes ontkwam.

Het is alsof dit gebeuren herhaald wordt in de geschiedenis: steeds zien we ze weer opduiken: de machthebbers die zich vergrijpen aan Gods oogappel, de Joden: Haman, Hitler, alle antisemitisme dat ook nu weer oplaait en in het verlengde daarvan allerlei vreemdelingenhaat.

De kindermoord in Bethlehem: het is een gruwelijk actueel verhaal.

En ik denk: we moeten na Kerst niet wegluchten voor dit gebeuren.

Als we het gebeuren van de kindermoord in Bethlehem zouden overslaan, dan zouden we terecht zeggen: met Kerst worden sprookjes verteld.

We mogen blij zijn dat de Bijbel die donkere kant niet overslaat, want die is realiteit.

En die donkere kant kan soms zo donker zijn, dat Mattheus geen andere woorden kan aanhalen dan Rachel die "weigert getroost te worden".

"Een stem klinkt te Rama, geweest en geklaag, Rachel wenende om haar kinderen, weigert getroost te worden, omdat zij niet meer zijn."

Vele malen klonk deze stem: te Dachau, te Hiroshima te Serajevo, in Rwanda, Soedan, in Londen en Madrid... in het eigen gezin, het zijn al die donkere tunnels...

Het kan soms zo donker zijn, dat elke voorbarige troost een vloek is.

Mattheus kan allen maar Jr 31 citeren: Rachel weigert getroost te worden.

Maar is dat nu wel christelijk: weigeren getroost te worden?

Als er verdriet is, dan merk je dat mensen altijd klaar staan met allerlei vormen van troost.

Niet direct, natuurlijk, want zo goedkoop vatten we de troost nu ook weer niet op.

Maar als iemand lange tijd verdriet heeft zeggen we: "je bent er nu nog niet overheen?"

Maar "weigeren getroost te worden", is dat nu evangelie?

In de tijd voor kerst zongen we nog: "Hij komt de volken troosten, die eeuwig heersen zal."

We weten: zonder troost houden we het niet uit.

Aan de andere kant: veel troost is geen echte troost.

Mattheus, de bringer van het evangelie laat het gebeuren van de kindermoord in Bethlehem dan ook in al zijn afgrijselijkheid staan.

Het is niet toevallig dat de dichter Joost van den Vondel een lied heeft gemaakt naar aanlei-

ding van dit bijbelgedeelte, dat als Gz 154 in ons liedboek staat.

Zelf wist hij wat verdriet was, want hij had twee kinderen verloren.

Bij het verlies van het eerste kind kon hij nog troost vinden.

In een gedicht noemt hij zijn overleden zoontje Constantijntje een 'cherubijntje' en vanuit de hemel lacht hij dan "de ijdelheden hier beneden op aarde uit met een lodderoog".

Maar bij het verlies van zijn tweede kind spreekt hij ervan dat de troost zelf ziek is en waarschijnlijk weldra zal overlijden.

Is veel van onze troost niet te goedkoop?

Want wat moet je zeggen bij wat prof. Woelderink overkwam die in een dag te horen kreeg dat zijn drie kinderen bij een busongeluk om het leven waren gekomen? Wat moet je zeggen tegen die familie in Arnemuiden die op kerstavond hun vier dochters verloren bij een brand? Is er dan helemaal geen troost in dit Bijbelgedeelte?

Nee, geen goedkope troost!

Iemand zei eens dat je getroost bent als je van een verdrietig mens -een mens helemaal bevangen door verdriet- iemand wordt zonder verdriet? (nee!) Je mag een mens worden met een verdriet. Dan kan je het een beetje hanteren.

Onze wereld is niet prijsgegeven aan het toeval en het noodlot.

Het is al heel opvallend dat Mattheus in alles wat er met Jezus gebeurt wil laten doorklinken, dat je dat niet los kunt zien van het volk dat Hij vertegenwoordigt.

Het alsof Mattheus ons wil zeggen, dat Jezus, door in Egypte te hebben verkeerd en er weer uit te trekken a.h.w. één is geworden met de geschiedenis van zijn volk Israël dat ook in Egypte heeft verkeerd.

Jezus ondergaat alles en draagt alles van zijn volk.

In Jezus komt daarom de diepe bewogenheid van God met ons tot uiting.

De ware troost begint met te weten dat er Eén is die alles wat wij meemaken niet uit de weg is gegaan, maar het Zelf heeft ondergaan - ons ten goede.

In haar boek 'dagen van nabestaan' schrijft Joke Forceville van Rossum -een weduwe- dan ook: "getroost wordt blijkbaar niet daar waar mensen pijn, gemis proberen te verlichten, maar daar waar iemand mee-lijdt en in de pijn deelt, word er getroost".

Helmut Gollwitzer die de kampen heeft overleefd zei: 'Als ik de ellende in de wereld onder ogen zou moeten zien, dan kijk ik in de hel, tenzij er Eén is die alles draagt'.

En omdat dat zo is, is het leven de moeite waard en hoef je je twijfel niet te laten omslaan in ongelooft, je verdriet niet in verbittering en je uitzichtloosheid niet in wanhoop.

Dan is het leven ook vol beloften, zelfs in de dood van Bethlehem en op zoveel plaatsen in de wereld. Hoe dan?

Mattheus haalt Jeremia aan, waar staat dat Rachel weigerde getroost te worden.

Maar er staat nog iets meer in Jeremia.

Wanneer evangelisten een schriftwoord citeren, dan valt de nadruk in eerste instantie op dat schriftwoord, maar in tweede instantie moeten we het hele Bijbelgedeelte erbij denken en dan zien we dat na Rachels weigering van troost volgt:

"Zo zegt de Here: weerhoud uw stem van wenen, uw ogen van tranen; want er is loon voor uw arbeid, luidt het woord des Heren, zij zullen terugkeren uit het land der vijand, Ja, er is hoop voor uw toekomst, luidt het woord des Heren, de kinderen zullen naar hun gebied terugkeren". (Jr 31:17).

De profeet heeft het over een terugkomen van de ballingen, van de kinderen.

Hij heeft het er over dat God nog eens een keer terug zal komen op al dat onverklaarbare leed.

En je hoopt dat dat in dit leven zichtbaar zal zijn.

Maar er zijn ook situaties waarin wij als christenen alleen verwijzen kunnen naar dat andere leven, die andere wereld van God.

Een ding wil de Bijbel ons verzekeren temidden van alle raadsels: dat onze God er eens op terug zal komen, op alle tranen, alle bloed, alle leed.

Het geloof leeft ervan dat het einde het einde niet is en dat alle verschrikkingen niet tot in der eeuwigheid doorgaan, dat de beul het laatste woord niet heeft.

Er is een voltooiing van alle dingen waarbij alles rechtgezet zal worden wat scheefgetrokken is.

Er komt een wereld, hoe onvoorstelbaar ook, waar alle tranen, die wij hier nog niet van de ogen kunnen afwissen afgewist zullen worden,

De kindermoord in Bethlehem is met vele andere gruwelijkheden van onze eeuw een gebeurtenis waar geen woorden voor zijn, waar de theologie gaat stotteren, het geloof kan verstommen.

Maar God zal er eens op terugkomen en daar staat de dood en opstanding van Christus garant voor.

Tot slot: voor het Israëliische regeringsgebouw in Jeruzalem, de Knesseth staat een grote bronzen Kandelaar, een kunstwerk van Benno Elkan.

In 26 taferelen beeldt hij de geschiedenis van het volk Israël uit.

In het centrum staat de geloofsbelijdenis, Deut 6:4: Hoor Israel de Here is...

Op die kandelaar staat ook de afbeelding van Rachel, die om haar kinderen weent.

Maar daarnaast staat Ruth met in haar hand drie kandelaren met een kroon erboven, een symbolische voorstelling van de drie geslachten die er zijn tot aan David, die verwijst naar de komende Messias.

Tot die tijd van de Messias weent Rachel om de kinderen die niet meer zijn.

Wij geloven dat de Messias, de zoon van David is gekomen -en dat betekent weliswaar verzoening- maar nog niet de doorgebroken verlossing.

Er is nog steeds een geschiedenis waarin het geklaag en geweent nog niet verstomd is.

Eens zal alle huilen in lachen omslaan, de kinderen niet vermoord, maar gezegend worden.

Dat uitzicht is bemoedigend om mee te leven in een tijd die soms zwaar van wolken donkerheid is. Amen

Orde voor zondag 30 december 2007 10.00 uur

Voorganger: Ds. Leen Jan Lingen

Organist: Bram van Rumpt

Zingen: Psalm 79:5

Stilte-Votum-Groet

Zingen: Klein Gloria

Zingen: Gezang 280

Genadewoord en leefregel

Gebed

kinderen naar voren

Zingen EL Lied 454

Lezing Jeremia 31:15-17

Zingen: Psalm 124:1,4

Lezing: Mattheus 2:13-18

Zingen: Gezang 435:3,4

Verkondiging

Zingen: Gezang 154:1,2,3,5

Collecte

Gebeden

Zingen: Gezang 166:1,4

Zegen